

Na základě zásady, že znění ústavy jest vykládati dle přirozeného významu užitých slov, jakož i na základě okolnosti, že k označení lhůty připojen jest obrat „neděle nepočítaje“, který by neměl nijakého smyslu, kdyby šlo jen o dny, kdy kongres zasedá, — neboť v neděli se nikdy nekonají schůze — dochází nejvyšší soud k závěru, že nejde o dny „zákonodárné“ nýbrž že desetidenní lhůtu jest počítati v pořadí kalendářním, pouze s vynecháním neděl.

Pojem sněmovny, jíž jest osnovu vrátiti, vykládá pak nejvyšší soud — podstatně jinak než praxe československá — na základě řady historických úvah jako sněmovnu vykonávající právě svou zákonodárnou funkci, tedy zasedající. Z předpisu ústavy, že sněmovna má presidentovy námitky proti osnově, již vrací, zapsati v plném znění do knihy jednacích protokolů, lze dle nejvyššího soudu míti za to, že pouze zasedající sněmovna může přijmouti vrácenou osnovu, neboť kniha protokolů se vede toliko o jednáních zasedající sněmovny. Kdyby sekretář neb jiný úředník sněmovny měl míti pravomoc přijímati vrácené osnovy zákonů, neměl by možnosti zapsati námitky presidentovy do knihy protokolů, čímž by zase trpěla autoritativnost zjištění, byla-li desetidenní lhůta presidentem dodržena čili nic. Jelikož dále není ústavního předpisu, dle něhož by zákonodárné sbory směly ve svých protokolech jednacích učiniti dodatečné zápisy o okolnostech během zákonodárných prázdnin se udávších, jest za to míti, že toliko zasedající sněmovna sama jest oprávněna přijímati přípis presidentovy, jimiž vrací osnovy zákonů k opětnému projednání.

Odročením kongresu ze dne 3. července 1926 zkrácena byla tudíž zkoumací lhůta presidentova co do předmětného zákona, takže mu skutečně bylo zabráněno, v udělené mu lhůtě zákonnou osnovu případně vrátiti k novému projednání, a jelikož osnova také nebyla presidentem podepsána, nestala se zákonem. —

Nelze pochybovati, že úzkostlivý a přísný výklad předpisů ústavních, obsažený v uvedeném rozhodnutí federálního nejvyššího soudu, plně hovoří zásadám kontinuity a právní bezpečnosti, podstatnému to účelu rigidnosti ústavních předpisů.

Na československé právní předpisy nelze ovšem citované usnesení aplikovati, neboť v praxi nevyskytuje se pochybnost, že vrácení osnovy zákona dle § 47 ústavní listiny může se státi též v době, kdy Národní shromáždění nezasedá, takže odročením neb rozpuštěním Národního shromáždění není 30denní lhůta § 47 dotčena.

Z REVUÍ A ČASOPISŮ.

KOLEKTIVNÍ ZÁJMY A SNAŽENÍ DEMOKRATICKÉ.

Kölner Vierteljahrshefte für Soziologie (8. Jahrg. Heft 1.) přináší zajímavou studii francouzského sociologa C. Bouglého pod názvem *Kollektivinteressen und demokratische Bestrebungen*, která zasluhuje pozornosti všech veřejných pracovníků. Autor chce dáti především jasnou odpověď na otázku, jsou-li kolektivní zájmy něčím svého druhu, co nelze převést na nic jiného, či dají-li se snad poněkud přímo nebo nepřímou odvoditi z nějaké souhrnné veličiny, totiž ze zájmů jednotlivců tvořících skupiny. Jde o to najíti hraničný typ skupin, u něhož by bylo nejzřetelněji viděti, jak se kolektivní zájem rozkládá v adici zájmů individuálních. Všeobecně se tvrdí, že je tomu tak u akciových společností, tedy u »společností«, které hrají hlavní roli v průmyslu. Kapitály v nich sdružené mohou sloužiti k tomu, aby udržely při životě tolik a tolik průmyslových podniků. Jednotlivý podnik dotýká se však akcionářů pouze potud, pokud jim přináší dividendu. Přejí-li si, aby se zmenšily ústřední výdaje, aby se rozmnožila výroba, aby se investovaly nové kapitály, mají stále na zřeteli okamžik, kdy budou vytloukati zisk. V tomto okamžiku se poznává, že kolektivní zájem jest pouze dočasnou zástěrkou; požívatelé užítku zůstávají konec konců vždy jedinci. Zcela jinak je tomu s rodinou, kde statky přicházejí k dobru všech

jejích příslušníků, kteří jich užívají společně. Středem zůstává rodinný statek, jehož uchování jest ideálem. Domácký skupinový poměr jest něčím naprosto jiným než společnost směřující k dělení se o zisk. Od společnosti typu finančně-průmyslového liší se i mnoho jiných skupinových forem: společnosti k šíření národního jazyka v cizině, společnosti na ochranu krajiny a zvířat, na podporování vědy nebo na ochranu náboženství; u všech jde o rozmanitá, určitá seskupení bez podpory zájmů soukromých. Svým členům poskytují při skládání účtů na valných hromadách toliko radost z toho, že posloužily věci a hájily ideál, což jest tu jediným zájmem, který přichází k platnosti. Případné kapitály a zisky věnují se službám věci, nerozdělují se mezi druhy.

Tyto tři typy společností, z nichž první přináší určitý výtěžek na rozdělení, druhé skýtají nedělitelný požitek, třetí pak konečně slouží vyššímu prospěchu či dobru, jsou ovšem typy nejkrajnějšími a mohou býti mezi nimi mnohé odstíny.

Ke smíšenému typu patří na příklad spotřební družstvo. Tím, že poskytuje členům zboží za příznivých platebních podmínek a zajišťuje jim v každém případě rabat (návratek) podle míry jejich nákupů, slouží družstvo jednotlivým zájmům sdružených v něm spotřebitelů; umožňuje jim cenné úspory. Zároveň pak skýtá jim zadostiučinění, že pracují na tom, aby cenová hladina nepřiměřeně nestoupala. Členové povznášejí se z hodnoty příjemců dobrodíní k hodnotě těch, kdož dobrodíní činí; jsou rozenými ochránci množství »neuvědomělých« spotřebitelů. Konečně se často přihází, že část svých »přebytků« musejí obětovati na uskutečnění nějakého úkolu, jenž sleduje všeobecný zájem. Zjistný účel mizí pak úplně. Chápeme rčení, jež tak rád opakuje Charles Gide: »La coopération n'est pas une boutique, c'est une étoile« (družstvo není kupeckým krámem, jest hvězdou, osudem).

To umožňuje porozuměti lépe vlastní podstatě národů a jejich postavení mezi sociálními útvary. Jest jisto, že národ není možno klásti na roveň nějaké společnosti typu finančně-hospodářského. Národové jsou něčím více než společnostmi průmyslového typu, které se tvoří za tím účelem, aby si rozdělily zisky; národy jsou tak uspořádány, že neudeří u nich nikdy hodina rozdělování zisku. Shromažďují určité zásoby, rozmnožují podle možnosti pomocné prostředky, které dávají k použití svým příslušníkům, ale jen proto možno říci, že tímto způsobem chrání kolektivní zájmy, poněvadž si kladou za povinnost nemyslet při tom na určité jednotlivce více než na jiné. Veřejnými pracemi jsou pojmově ony práce, které musí sloužiti neohraničenému, oprávněnému a vzrůstajícímu množství. Již tato neohraničenost zúčastněných stran by stačila k tomu, aby se národ rozlišoval od podniku. K tomu přistupuje ještě to, že národové hledí rozmnožit existenční prostředky a možnosti uplatnit se a svým příslušníkům dovolují rozmnožovati se; tím dochází výrazu to, že neusilují pouze o úmorný výsledek. Zachování jisté formy kolektivního života v určité formě kulturní zůstává ve skutečnosti, jak zdůrazňují B. a S. Webbové, základem národních nároků.

Co přes všechno rozlišuje národ od společností typu domácnostního, jest okolnost, že jsou tu pohledávky spravedlnosti, které nejsou dány pro krb a rodinný stůl. Ať jakkoli pozoruhodnými mohou býti ctnosti, jež jsou vlastní rodinné skupině, přes to nepovažuje Proudhon za životaschopný stát, jež by bylo lze přičísti typu rodinnému. Ve státě máme co dělati s občany, kteří žádají stále důrazněji to, co jim přináležejí, a uplatňují svá práva. Tou měrou, jakou vzrůstají tyto požadavky, stává se zřejmým, že národové stávají se společnostmi smíšeného typu toho druhu, jakými jsou družstva. Nejsou ani rodinami ani akciovými společnostmi, ani čistě domácnostními ani čistě ekonomickými útvary; jsou spíše družstva zvláštního druhu, v nichž spolupracují mrtví s živými, v nichž mísí se ideál se zájmem a v nichž v kolektivním životě prosazuje se stále více dělba prostředků k uplatnění možnosti spotřeby navzájem mezi soudruhy.

Ptáme-li se, jaké místo zaujímá národ mezi různými sociálními útvary právě rozlišenými, přivádí nás to k základní pravdě; i národové jsou pohyblivé skupiny, které jsou podrobeny vzníkaní a připouštění určité změny ve vztazích mezi jejich členy a celkem. Připomínáme, že máme stále více co dělati s občany, kteří dožadují se toho, co jim náleží, a uplatňují svá práva. To znamená však neustále

vzrůstající vliv demokratického ideálu, který požaduje od sociální organizace, aby prosazovala uznání stejných práv každého jednotlivce. To činí nám pochopitelnými novým způsobem vztahy uvnitř národa mezi zájmy individuálními a kolektivními. Úkolem národa jest bdít nejen nad těmi neb oněmi zvláštními zájmy, nýbrž bdít nad základními zájmy lidského bytí vůbec; ochrana života, svobody a majetku uvnitř určitého zeměpisného prostoru uplatňují se universálně; tam vládnou silou donucovací. Žádný jedinec není dosti svobodným, aby se vymkl z této mocenské sféry. Již z tohoto důvodu nelze národy klásti na roveň pouhým smluvním společnostem. Poněvadž je úkolem národa chrániti životní zájmy, prosazovati mír v zemi a ochraňovati ji před cizími vpády, musí vytvořiti určitý systém institucí a musí je udržovati soustavou sil, jež jsou nejen druhu hmotného, nýbrž též ideového. To postačí k tomu, aby se určily hodnoty, jež jsou charakteristické pro národní zájmy a které musí býti národem chráněny; to děje se tím, že národ klade tyto zájmy nad zájmy individuální. Hegel měl na mysli tuto nejvyšší moc, tohoto ploditele všech platných práv, kladl-li ve své »Právní filosofii« nad okruh občanské společnosti, v níž zápasí spolu výměnou a smlouvou zájmy soukromníků, vlastní zájem státu, v nějž ztělesňuje se kolektivní duch.

Jest otázka: přizpůsobuje se demokratický individualismus rád této nauce o nejvyšším organismu; ztrácí národ, který přijímá ideál demokracie, všechny důvody a možnosti žítí dále jako kolektivum? Podle Bouglého zůstává skutečností, že masa užívá páky, kterou má v ruce, k tomu, aby odvalila balvan, jenž ji tísní. Politické osvobození jeví se normálně jako první stupeň ekonomické obrody. Louis Blanc poznamenal správně, že v demokracii teorie o státu jakožto pánu jest zatlačována teorií státu jakožto služebníka. Služba, která se od něho žádá, spočívá v zachování skutečných práv rovných jedinců. Přidržíme-li se zkušenosti, nebyly dosud národy, které přijaly za svůj ideál demokracie, nikterak oslabeny a uplatňováním jeho nebyly rozdrobeny. Na základě jejich snah a jeho zvyklostí utváří se citové spojení, které jest nutným ke sledování velikých pospolitostních cílů a uskutečňuje se právě tak dobře, jako za každé jiné vládní formy, je-li pravdou, že lid stará se více o osud státu, jakmile cítí, že stát stává se jeho věcí, věcí lidu. Jest velmi dobře známo, že francouzská revoluce lásku k vlasti vůbec nejen nevyplenila, nýbrž daleko spíše ji předráždila. Co zbývá a je nám důvodem k tomu, abychom doufali v pokojnou budoucnost Evropy při převládajícím demokratickém principu, je okolnost, že na spravedlnosti založený patriotismus logicky a normálně jest méně účinnější a naopak spíše přístupnější vyrovnáním, jež lidstvo žádá. Zakladatel francouzské sociologické školy Emile Durkheim vyslovil se o tom velmi jasně ve svém »Cours sur l'Éducation moral«: »Aby stát učil zadost všem mravním požadavkům našeho svědomí, stačí, aby si vytkl za vůdčí vodítko nerozšiřovati se hmotně ku škodě svých sousedů, že nebude silnější, bohatší než oni, nýbrž že bude ve svém lůně uskutečňovati všeobecné cíle lidskosti, t. j. že bude prosazovati více spravedlnosti, vyšší mravnost a že se bude tak organisovati, aby vytvářel se stále užší vztah mezi úkony občanů a jejich postavením a aby utrpení lidí se zmírňovalo nebo bylo odstraněno tím, že se mu předejde. Pod tímto zorným úhlem vymizí veškerá rivalita mezi různými státy a v důsledcích toho i každá protiva mezi světoobčanstvím a láskou k vlasti. Konečně záleží vše na způsobu, jak se patriotismus posuzuje. Můžet vzít na sebe dvě různé formy. Pokud je tak řečeno odstředivým, usměřňuje národní působnost na venek, dráždí státy, aby si navzájem odnímalý území, aby se navzájem vylučovaly. Tím vytváří konflikty a zároveň protivy mezi národním citem a lidskostí. Nebo obrací se cele dovnitř, chce zlepšiti niterný život společnosti. Pak spojuje v tomto cíli všechny státy, které dosáhly stejného stupně mravního vývoje«. Chceme doufati, že tomu tak bude. Chceme si přát, aby se ve všech státech, které zůstanou demokratickými, připravovala synthesa, jež dovolí, aby se smířila péče o národní celkové zájmy s úctou k osobním právům nejen v okruhu národa, nýbrž i na poli svazu národů.

Ak.

NOVÝ ROČNÍK — NOVÉ PŘEDPLATNÉ

Poukažte ještě dnes současně s nedoplatky příloz. složenkou.

SPOJENÉ STÁTY EVROPSKÉ.

V lednovém čísle revue »*L'Esprit international*« zabývá se Emile Borel otázkou Spojených států evropských. Užívá tohoto názvu pro snahy o sjednocení Evropy přiznávaje, že jeho podobnost se jménem Spojených států amerických může odraditi vážnější duchy, kteří by mohli namítati, že rozdíly jazykové, rasové i historické mezi Evropou a Amerikou jsou tak značné, že není naděje, že by se v Evropě mohla v dohledné době zavést federální ústava podobná ústavě americké. — Jednou z prvních nesnází je otázka, které státy by vlastně přicházely v úvahu. Obtíže působí především východní státy, jako Rusko a Turecko, které jsou v Evropě i v Asii a pak Anglie, v jejímž státě hraje stále význačnější úlohu dominie. Borel nesouhlasí s těmi, kdo chtějí vytvořiti jakousi »malou Evropu« bez Anglie. Evropa není jen výrazem zeměpisným, mezi jejími národy nejsou jen pouta sousedství, nýbrž také práce několika století, práce za hmotné a mravní povznesení lidstva. Touto prací zaujala Evropa v civilisaci vůdčí místo, které jí však ukládá také úkoly, z nichž nejdůležitější je úkol nedati zahynouti Evropě. Evropa musí žít, aby pokračovala ve svém tradičním civilisačním poslání a Anglie, jež přispěla tak značným podílem k společnému fondu civilisace, nemůže zůstat mimo sjednocenou Evropu.

Přecházejí k podrobnějšímu řešení uznává Borel, že by federální svazek mezi evropskými státy musil býti po dlouhou dobu značně volný, aby netísnil jednotlivé státy, jež by se těžko vzdávaly veliké části své svrchovanosti ve prospěch evropské ústřední vlády. S počátku byl by asi tento federální stát jen jakýmsi zárodkem státu. — Pokud se týká podrobností, ponechal by Borel volbu poslanecké sněmovny na doby pozdější. Zatím by byl pro senát, který by se měl utvořiti podle vzoru amerického senátu, federálních rad švýcarské a německé a shromáždění Společnosti národů. Jeho předseda, volený na rok, byl by hlavou výkonné moci.

Borel probírá pak stručně jednotlivá odvětví státní správy a ukazuje, která by měla zvláštní důležitost pro evropský federální stát.

Finance. Poněvadž otázka federálních daní je velmi obtížná, bylo by asi nutno vydržovati federální finance přímými příspěvky států, jak tomu je ve Společnosti národů. Stát by mohl uzavíratí půjčky, za něž by ručil kolektivně jednomyslným hlasováním senátu. Pokud se měny týká, doufá Borel, že bude-li mezinárodní banka podle Youngova plánu úspěšně fungovati, bude lze pomýšleti i na mezinárodní měnu, jejíž obchodní výhody by byly zřejmé. *Spravedlnost.* Doporučovalo by se sjednocení občanského a obchodního zákonodárství. *Zahraniční věci.* Poněvadž by se státy nesnadno vzdávaly neodvislosti zahraničního ministerstva a diplomatického zastoupení, mohlo by se na tomto poli pomýšleti pouze na periodické konference, na nichž by zahraniční ministři řešili otázky styků Evropy s ostatními díly světa a styků evropských států mezi sebou. *Válka a námořnictví.* Podle Borela sloužila by tato federální ministerstva hlavně k tomu, aby konala statistická šetření o zbrojení jednotlivých států. Údaje států musily by být ovšem správné, aby podle statistického obrazu bylo lze přistoupiti k řešení odzbrojovací otázky. *Vnitro.* Zde by to byla hlavně mezinárodní policejní organizace na stíhání zločinců. Mohlo by se uvažovati i o zavedení evropského pasu. Ve *školství* šlo by hlavně o výměnu studentů, rovnoprávnost diplomů, společnou práci laboratoří, observatoří a knihoven, součinnost museí, otázku radiotelegrafie a kinematografie. *Obchod a průmysl* by získaly hlavně zrušením nebo zmírněním celních hranic. Otázky organizace *práce, zdravotnictví a zemědělství* jsou již poněkud zmezinárodněny Mezinárodním úřadem práce, zdravotní sekci Společnosti národů a Mezinárodním zemědělským ústavem v Římě. Přes to mnoho otázek bylo by lze snadněji řešiti v rámci evropském než světovém. Ministerstvo *veřejných prací* zabývalo by se hlavně vnitrozemskou plavbou, automobilovou dopravou a systematickou organizací železniční dopravy. *Poštovníctví* je sice mezinárodně organizováno, přes to však by dosti otázek vyžadovalo jen evropského řešení. — Borel, který je předsedou Federálního výboru evropské kooperace, zaslal zároveň revui *L'Europe nouvelle* dotazník o organizaci Evropy, který revue uveřejnila 21. prosince. Dotazník byl poslán všem národním výborům Federace a dotýká

se všech otázek, o kterých jsme se již zmínili, zejména organizace evropského státu, Ruska, Turecka, součinnosti tohoto státu s britskými dominií, koloniemi atd. Svatodušní sjezd Federace v Ženevě bude se již zabývatí odpověďmi jednotlivých národních výborů.

Dr. Konstantin Jelínek.

VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

A. VNITŘNÍ.

Politické články a projevy k novému roku vyznívají vždy smířlivě a optimisticky, ale pohled na politický vývoj počátkem roku 1930 ukazuje, že koaliční strany jen velmi pomalu se loučí s agitační náladou, která je ovládala 27. října. Majorita jest tak velká, že se nemusí obávatí oposice; může dovoliti vnitřní kritiku, vzájemnou kritiku jednotlivých stran. Této situace se náležitě využívá.

Jistě to nepřispěje k vyjasnění politické situace, která vyžaduje soustředění sil na práci hospodářskou. Předseda vlády Udržal prohlásil v rozhovoru s novináři před vánočními svátky, že vlastním důvodem, který si vynutil rozpuštění obou sněmoven, byla hospodářská krise. — A zase: vyhlídky dnešní vlády budou takové, jak dovede zvládnouti hospodářské problémy.

Národní shromáždění zvolilo svá předsednictva; jsou úplně v rukou vládních stran, když lidová strana odmítla přijmouti místo místopředsednické v senátě, když jim nebyla dána funkce v předsednictvu posl. sněmovny. V protestu sešli se tehdy ludovci s německou křest. sociální stranou.

V poslední době jedná se o rozšíření počtu místopředsednických míst v posl. sněmovně resp. v senátě, aby se dostalo i na opoziční strany katolické, ale klub ludových poslanců se zatím usnesl nepřijmout místopředsednické místo ani v senátě ani v posl. sněmovně.

21. prosince byla ukončena debata o vládním prohlášení; debata byla na výši jak svojí snášenlivostí tak i svojí vážnou kritičností; vládní prohlášení bylo schváleno většinou opravdu nebyvalou. Disonantní tón vnesl do debaty posl. Stříbrný. Výtky poslance Stříbrného ihned uvedl na správnou míru min. dr. Beneš. Návrh posl. Stříbrného na zřízení zvláštního vyšetřujícího výboru (Hurban) byl přikázán iniciativnímu výboru, kdež byl ve smyslu vývodů dr. Stránského 14 proti 2 hlasům zamítnut.

Hlavní pozornost soustřeďovala se na státní rozpočet na rok 1930. V celku můžeme konstatovati pomalý růst zájmu o rozpočtové věci. Tento zájem byl letos zvýšen tím, že předložení rozpočtu provodil ministr financí dr. Engliš obsáhlým exposé, ve kterém zdůraznil myšlenku výdajové stability, aktivního rozpočtu a široce se zmínil o hospodářské krisi. »Hospodářská situace není růžová, ale není odůvodněn pesimism«. Tento projev byl komentován zejména, pokud se týkal státních zaměstnanců, u nichž zvýšení platů bylo učiněno závislým na úsporách docílených ekonomisací veřejné správy. Stejně tak vyvolal pozornost stesk ministrův na naprostou hypertrofii školství, jehož výchovný užitek není úměrný vysokým nákladům.

Také otázka hospodářské krise dostala se do stadia konkrétního tím, že ministr zemědělství ohlásil návrhy na řešení zemědělské krise a tím, republikánská strana spolu se Svazem německých zemědělců návrh na vydání zákona o změně celního sazebníku. — Návrh ten byl přirozeně různě komentován a v neagrárním tisku pojmán jako maximalistický agrární návrh k řešení všeobecné krise hospodářské, na němž má zájem vedle zemědělství také průmysl a vrstvy konsumentské, především pak státní zaměstnanci. Proti požadavkům zavedení cel, která by nepůsobila ihned po zavedení, a která by ztížila obchodně-politická jednání, je ventilován návrh na zavedení monopolu, který by organisoval dovoz cizího obilí prostřednictvím akciové společnosti, na níž z 51% byl by účasten stát. — Porady o těchto otázkách soustřeďují se hlavně do konference hospodářských ministrů.

Z opatření Stálého výboru, kterými se zabývalo N. S., je důležitá úprava čl. měny; rozpočtový výbor již schválil příslušné usnesení Stálého výboru, omeziv původní zmocnění, aby Národní banka